

Jak šikaně předcházet?

- připustit si, že šikana se může vyskytnout na každé škole, v každém kolektivu
- nastavit si pravidla
- mluvit s žáky o vztazích, problémech (např. komunitní kruhy)
- pozorovat, co se ve třídě děje
- pozorovat pozitivní klima
- pracovat s potencionálními oběťmi
- tlumit agresivní sklony možných agresorů
- spolupracovat s rodiči
- komunikovat o šikaně s kolegy

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

„Brožurka – Šikana není tabu je licencována pod licencí Creative Commons (CC BY 4.0).
Licenční podmínky naleznete na adrese <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.”

Postup první pomoci při šikaně

v počátečních stádiích, kdy ještě skupina nepřijala chování agresorů jako normu, pokročilá stadia by měli řešit pouze specialisté na problematiku školního násilí a šikanování ve spolupráci se školou:

1. odhad závažnosti stádia onemocnění skupiny a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování
2. rozhovor s informátory a oběťmi (nikoliv konfrontace agresorů s oběťmi)
3. nalezení vhodných svědků
4. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
5. ochrana oběti
6. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
7. výchovná komise
8. rozhovor s rodiči oběti
9. práce s celou třídou

Kontakty:

Linka bezpečí 116 111

ŠIKANA není tabu!

Šikanu řeší dle České školní inspekce 40 % středních a základních škol. Nejedná se tedy o vzácnost ale jev, kterému je třeba otevřeně čelit.

Co je šikana?

Šikana je chování, kdy jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje spolužákovi či spolužákům a používá k tomu agresi a manipulaci.

Znaky šikany:

Jako šikana se označuje každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině žáků
- jeho záměrem je oběti ohrožit, ponížit či zastrašit
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- existuje jedinec či skupina, jímž přináší prospěch nebo uspokojení
- oběť se neumí bránit a dlouhodobě trpí.

Fáze šikany:

Rozlišují se následující fáze šikany:

1. **Mírné, převážně psychické formy násilí**, které se dějí žákům na okraji skupiny. Jedná se o neoblíbené a neuznávané vrstevníky, na jejichž účet se dělají „drobné legrácky“ přinášející uvolnění a zpestření běžného školního dne.
2. **Fyzická agrese a přitvrzování manipulace** – ve skupině stoupá napětí, které se ventiluje na oběti/obětech.
3. **Vytvoření jádra** – vytvoření skupinky agresorů, která systematicky šikanuje nejvhodnější oběti. Stále existuje možnost vzniku pozitivní skupiny, která oslabí činnost tvořícího se jádra.
4. **Většina přijímá normy agresorů** – vede k tlaku přizpůsobit se, i doteď nezúčastnění žáci mohou napomáhat šikaně, sami se často snaží vyhnout negativní pozornosti agresorů.
5. **Totalita** – dokonalá šikana. Normy agresorů jsou všemi přijaty a respektovány. Na ZŠ se většinou nestačí vytvořit, je to spíše záležitost věznic, výchovných ústavů či SŠ.

Varovné signály:

Nepřímé např.:

- žák je o přestávkách často sám, nemá kamarády
- při sportech bývá jedinec volen do týmu mezi posledními
- o přestávkách je stále blízko učitelů
- v projevu před třídou je žák nejistý, ustrašený
- žák působí smutně a nešťastně, uzavírá se
- nevysvětlitelné zhoršování prospěchu žáka
- věci žáka jsou poškozené, znečištěné či stále nějaké postrádá
- žák používá nepravděpodobné výmluvy pro ztrátu svých věcí či ji odmítá vysvětlit
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- žák hledá důvody pro absenci ve škole
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Přímé např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, ponižující přezdívká, nadávky, kruté žerty na jeho účet
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským a pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu, nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem a skutečnost, že se jim podřizuje
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či spoluúčasti na nich
- honění, strkání, štouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout